

Siru Tähkänen

MONIKULTTUURIKESKUS MULTI-
CULTIN MERKITYS ASIAKKAIDEN
KOTOUTUMISESSA HEIDÄN
KOKEMUSTENSA MUKAAN

Opinnäytetyö
Sosiaalialan koulutusohjelma

Maaliskuu 2015

MAMK

University of Applied Sciences

KUVAILULEHTI

	Opinnäytetyön päivämäärä 30.3.2015
Tekijä(t) Siru Tähkänen	Koulutusohjelma ja suuntautuminen Sosiaalian koulutusohjelma Sosionomi (AMK)
Nimeke Monikulttuurikeskus Multi-Cultin merkitys asiakkaiden kotoutumisessa heidän kokemustensa mukaan.	
Tiivistelmä Tässä opinnäytetyössä tutkitaan monikulttuurikeskus Multi-Cultin merkitystä asiakkaiden kotoutumisessa heidän kokemustensa mukaan. Opinnäytetyö toteutettiin laadullisena tutkimuksena ja sen tarkoituksena oli selvittää sitä, millainen merkitys haastateltavien mielestä monikulttuurikeskus Multi-Cultilla on heidän kotoutumiseensa. Opinnäytetyön teoreettinen viitekehys rakentui käsitteiden maahanmuuttaja, monikulttuurisuus ja kotoutuminen ympärille. Aineisto kerättiin kahdessa vaiheessa käyttämällä kyselylomaketta sekä teemahaastattelua. Teemahaastattelun teemoja ovat palvelujärjestelmä, sosiaaliset suhteet, kielen oppiminen sekä kulttuuri ja yhteiskunta. Teemahaastattelun teemat ovat nousseet esille kotoutumislaista. Niiden tarkoituksena oli saada tietoa Multi-Cultin merkityksestä palvelujärjestelmän tuntemisessa, uusien tuttavuuksien saamisessa, suomen kielen oppimisessa, oman kulttuurin säilyttämisessä ja uuden oppimisessa sekä yhteiskunnan ymmärtämisessä. Edellä mainittujen lisäksi selvitettiin heidän tietouttaan maahanmuuton kriisiprosessista ja mahdollisista omakohtaisista kokemuksista siitä. Opinnäytetyöhön osallistui viisi perhesyistä Suomeen muuttanutta maahanmuuttajaa. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin sisällönanalyysiä varten. Tuloksista ilmeni monikulttuurikeskuksen vaihteleva merkitys. Muutamat kotoutumiseen liittyvät teemat nousivat haastateltavien kohdalla toisia tärkeämmiksi. Teemoista sosiaaliset suhteet sekä kulttuuri ja yhteiskunta korostuivat, kun pohdittiin Multi-Cultin merkitystä niiden kohdalla. Jokaisen mielestä Multi-Culti edisti heidän kotoutumistaan sosiaalisten suhteiden sekä kulttuurin ja yhteiskunnan suhteen. Palvelujärjestelmä ja kielen oppiminen jakoivat maahanmuuttajien kokemuksia eniten. Vain yksi tunti oppineensa palvelujärjestelmää ja noin puolet olivat sitä mieltä, että toiminta on opettanut kieltä. Tulosten perusteella Multi-Cultin toiminta on kotoutumista edistävää toimintaa, mutta saatu hyöty on hyvin yksilöllistä. Tuloksissa on huomioitava se, että otanta opinnäytetyössä oli pieni. Tulokset perustuvat vain muutaman maahanmuuttajan kokemuksiin. Tämän takia ne eivät ole yleistettävissä. Tulokset tukivat kuitenkin teoreettista viitekehystä, jonka takia toiminnan kehittämisen kannalta olisi hyödyllistä tutkia asiaa laajemmin.	
Asiasanat (avainsanat) Maahanmuuttaja, monikulttuurisuus, kotoutuminen.	
Sivumäärä 29+3	Kieli Suomi
Huomautus (huomautukset liitteistä)	
Ohjaavan opettajan nimi Kati Vapalahti	Opinnäytetyön toimeksiantaja

DESCRIPTION

	Date of the bachelor's thesis 30.3.2015
Author(s) Siru Tähkänen	Degree programme and option Degree Programme in Social Work Bachelor of Social Services
Name of the bachelor's thesis Meaning of multicultural center Multi-Culti in the integration of immigrants according to their experience.	
Abstract <p>The aim of this thesis was to investigate the importance of multicultural center Multi-Culti in the integration of immigrants according to their experience. The thesis was implemented as a qualitative research and the purpose was to find out how important the interviewees experienced Multi-Culti in their integration. The theoretical framework of this thesis was compiled around the concepts immigrant, multiculturalism and integration.</p> <p>The data was collected in two phases using firstly a questionnaire and secondly a theme interview. The themes in the interview were the service system, social relations, learning of the Finnish language and culture and society. The themes were derived from the integration law in order to collect information on the importance of Multi-Culti in learning to know the service system and Finnish language, getting to know new people, preserving your own culture and learning the new one as well as in understanding Finnish society. In addition, data was collected on the immigrants' knowledge and personal experiences on the crisis process of immigration. The respondents included five immigrants who had moved to Finland for family reasons. The interviews were recorded and transcribed.</p> <p>The results show that the multicultural center has a variable importance in integration. Some of the themes were more important for the interviewees than others. The focus was on social relations, culture and society. All of interviewees thought that Multi-Culti helped their integration with social relations, culture and society. Experiences on the themes service system and Finnish language were the most divided. Only one of the respondents felt that he had learnt about the service system and about half of them thought that functioning in Multi-Culti had helped them to learn the Finnish language. The results indicate that Multi-Culti promotes integration but the benefits are very individual.</p> <p>In the analysis of the data we must take into account that the sampling was very small. The results are based on the experience of only a few immigrants and thus the results cannot be generalized. However, the results supported the theoretical framework and a further study would be useful in order to develop the function of Multi-Culti.</p>	
Subject headings, (keywords) Immigrant, multiculturalism, integration.	
Pages 29+3	Language Finnish
Remarks, notes on appendices	
Tutor Kati Vapalahti	Bachelor's thesis assigned by

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	1
2	MONIKULTTUURIKESKUS MULTI-CULTI.....	3
3	MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA, PÄIJÄT-HÄMEESSÄ JA LAHDESSA.....	3
4	KOTOUTUMINEN	6
4.1	Kotoutumista edistävät toimenpiteet	6
4.2	Kotoutumisen lainsäädäntö.....	7
4.3	Sopeutumisprosessi.....	8
4.4	Sopeutumisprosessin kriisiytyminen	9
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS	10
5.1	Kulttuurierojen huomiointi haastatteluissa	11
5.2	Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset	11
5.3	Haastateltavien valikointi	12
5.4	Aineiston keruu ja analyysi	13
6	TAUSTATIEDOT JA TUTKIMUSTULOKSET	14
6.1	Taustatiedot.....	15
6.2	Palvelujärjestelmä.....	15
6.3	Sosiaaliset suhteet.....	16
6.4	Kielen oppiminen.....	17
6.5	Kulttuuri ja yhteiskunta	17
6.6	Maahanmuutto psyykkisenä prosessina.....	18
6.7	Haastateltavien ajatuksia Multi-Cultista.....	19
7	POHDINTA	20
7.1	Muuttosyn huomiointi	21
7.2	Tulokset	21
7.3	Opinnäytetyöprosessi.....	25
7.4	Jatkokehittäminen	26
	LÄHTEET	27

LIITTEET

- 1 Kyselylomake
- 2 Haastattelurunko

3 Saatekirje

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkittiin sitä, millainen merkitys monikulttuurikeskus Multi-Cultilla on monikulttuurikeskuksessa käyvien maahanmuuttajien Suomeen kotoutumisessa heidän kokemustensa mukaan. Laadullisena tutkimuksena tehdyssä opinnäytetyössä ilmenee se, miten muutama henkilö mieltää monikulttuurikeskus Multi-Cultin merkityksen oman kotoutumisprosessinsa kannalta. Opinnäytetyössä selvitettiin kotoutumista nousseiden teemojen avulla sitä, millainen merkitys Multi-Cultilla on ollut kotoutumiseen maahanmuuttajien mielestä. Pääkysymykseen etsittiin vastauksia selvittämällä sitä, onko monikulttuurikeskus antanut tietoja suomalaisesta kulttuurista ja palvelujärjestelmästä, onko toiminta lisännyt osallisuutta suomalaiseen yhteiskuntaan, opettanut suomen kieltä ja tuonut uusia tuttavuuksia.

Työelämäkumppanina toimi Lahdessa sijaitseva monikulttuurikeskus Multi-Culti. Minulla on hieman kokemusta maahanmuuttajien kanssa työskentelystä, joten aihe tuntui itselleni melko helposti lähestyttävältä. Monikulttuurisuus sekä maahanmuuton jälkeinen kotoutuminen kiinnostavat minua aiheena, koska kotoutumiseen vaikuttavat niin monet eri tekijät. Tämän kaiken pohjalta mietinkin opinnäytetyölleni työelämäkontaktia, jossa pääsisin käsittelemään maahanmuuttajiin ja kotoutumiseen liittyvää aihetta. Multi-Cultin toiminta on monipuolista ja vaihtelevaa, joten päätin kysellä heiltä mahdollisia ehdotuksia opinnäytetyöni aiheeksi sekä kyseistä paikkaa opinnäytetyöni työelämäkumppaniksi. Koska heillä ei ollut sillä hetkellä ehdottaa erityistä aihetta, ehdotin Multi-Cultin merkityksen tutkimista kotoutumisen kannalta, mikä sopi heillekin aiheena.

Multi-Cultissa ei ole aiemmin tehty selvitystä siitä, millainen merkitys monikulttuurikeskuksella on maahanmuuttajien kotoutumisessa. Tämänkin takia aihe on hyödyllinen myös heille. Haastatteluihin osallistuvien erilaiset kulttuuriset taustat tuovat mielenkiintoisen näkökulman aiheeseen. Kun haastateltavat tulevat eri kulttuureista, oman ammatillisuuden kannalta oli mielenkiintoista huomioida, onko taustojen erilaisuudella merkitystä maahanmuuttajien kokemuksiin.

Lähtöolettamuksena opinnäytetyössä oli se, että monikulttuurikeskuksessa järjestettävät erilaiset toiminnat vaikuttavat positiivisesti maahanmuuttajien kotoutumiseen. Pe-

rustana olettamukselle on monikulttuurikeskuksen tarjoama toiminta, joka sisältää kotoutumisen kannalta oleellisia piirteitä, joita ovat kotoutumislain mukaan (1386/2010) sosiaalisten suhteiden lisääminen, oman kulttuurin säilyttäminen, uuden kulttuurin oppiminen sekä tukeminen ja ohjaaminen tarvittaessa. Uuteen maahan tultaessa on tärkeää löytää itsellensä tärkeitä ryhmiä, mielekästä tekemistä ja saada tuttavuuksia. Kotoutumista katsotaan tukevan ja edistävän mahdollisuus osallistua suomalaisen yhteiskunnan toimintaan. Kotoutumisen kannalta nähdään positiivisena se, että toiminta tukee eri väestöryhmien kesken tapahtuvaa vuorovaikutusta. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.) Monikulttuurikeskus tarjoaa mahdollisuuden juuri tähän. Positiiviseen merkitykseen perustuu myös vapaaehtoisuus. Merkityksen tunteen kannalta on oletettavasti tärkeää myös se, että yksilö on saanut itse päättää osallistumisestaan toimintaan. Kotoutumisen tavoitteena on osallistaa maahanmuuttajaa ja samalla tukea hänen oman kulttuurinsa säilyttämistä (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010).

Monikulttuurisuus ja maahanmuutto ovat ajankohtaisia asioita. Ne ovat esillä koko ajan, koska maahanmuutto on jatkuvaa. Vuonna 2000 Suomeen muutti hieman alle 17 000 henkilöä, kun taas vuonna 2013 kyseinen luku oli jo yli 31 000 (Tilastokeskus 2014). Suomi on esimerkiksi kansainvälisesti sitoutunut suojelemaan suojelun tarpeessa olevia henkilöitä. 2000-luvulla maahanmuuttajien määrä on melkein kaksinkertaistunut Suomessa. Tämän myötä suomalaisessa yhteiskunnassa muodostuu uusia etnisiä, kielellisiä, kulttuurisia ja uskonnollisia vähemmistöjä. Liikkuvuuden lisääntyessä yhteiskunta moninaistuu ja on alttiina muutoksille. Tällöin kotoutumista on tarkasteltava uudelleen ja mahdollisesti kohdistettava entistä enemmän voimavaroja siihen. (Sisäministeriö 2014.)

Vuonna 1948 (YK:n ihmisoikeuksien julistus) YK:n yleiskokouksessa on hyväksytty ihmisoikeuksien julistus, jonka 13. ja 14. artiklan mukaan jokaisella on oikeus valita asuinpaikkansa kunkin valtion sisällä ja liikkua vapaasti sekä hakea turvapaikkaa. Maahanmuuton kasvu ja lisääntynyt liikkuvuus vaikuttavat monikulttuurikeskuksien toimintaan. Lisääntyneen maahanmuuton johdosta monikulttuurikeskuksissa on yhä enemmän kävijöitä, jolloin monikulttuurikeskuksien merkitys osana kotoutumista kasvaa. Tämänkin takia on hyödyllistä tutkia, mikä merkitys toiminnalla todellisuudessa on.

2 MONIKULTTUURIKESKUS MULTI-CULTI

Monikulttuurikeskus Multi-Culti on Lahden nuorisopalvelujen osana toimiva kansalais- ja vapaaehtoistoiminnankeskus. Multi-Culti on perustettu vuonna 1995 osana silloista projektia, jonka tavoitteena oli lisätä maahanmuuttajien osallistumista. Multi-Cultin tiloissa toimintaa ylläpitävät työntekijöiden lisäksi vapaaehtoistoimijat. Multi-Cultissa voi osallistua järjestettyyn toimintaan tai muuten vain viettää aikaa paikan päällä lue- malla monikielisessä kirjastossa, pelaamalla pelejä, tuomalla lapset leikkimään leikki- huoneeseen tai juomalla kahvia muiden kanssa jutellen. (Nuorilahti 2014.)

Multi-Culti on tarkoitettu kohtaamispaikaksi sekä maahanmuuttajille että kantaväestölle. Kuka tahansa voi mennä mukaan toimintaan esimerkiksi vapaaehtoistoimijana jollakin omaa kulttuuriansa tukevalla toiminnalla tai osallistua jo olemassa olevaan toimintaan. Multi-Cultissa järjestetään muun muassa erilaisia harrasteryhmiä, retkiä, kursseja, kulttuuritapahtumia ja kansainvälisyyskasvatusta. Monikulttuurikeskuksen tarkoituksena on rakentaa yhdenvertaista ja moninaisuutta arvostavaa Päijät-Hämettä erilaisen yhteisen toiminnan avulla. (Nuorilahti 2014.)

3 MAAHANMUUTTAJAT SUOMESSA, PÄIJÄT-HÄMEESSÄ JA LAHDESSA

Maahanmuuttoa tapahtuu monista eri syistä. Maahanmuuton taustoja ovat opiskelun tai perhesiteiden takia tapahtuva sekä työperäinen maahanmuutto ja pakolaisuus. Pakolainen voi olla kiintiöpakolainen tai turvapaikanhakija. Opiskelun, työn ja perhesyiden takia tapahtuva maahanmuutto on usein vapaaehtoista, kun taas pakolainen on joutunut lähtemään kotimaastaan omasta tahdostaan riippumatta. Pakolaisena tullut voi olla kiintiöpakolainen tai turvapaikanhakija. Kiintiöpakolainen on usein pakolaisleiriltä tuleva henkilö, jolle on myönnetty pakolaisaseman myötä maahantulolupa. Vastaavasti turvapaikanhakija on tullut maahan itsenäisesti ja hakee tämän jälkeen joko turvapaikkaa tai oleskelulupaa. Pieni osa turvapaikanhakijoista saa vainoon perustuvan pakolaisstatuksen. Suurimmalle osalle heistä myönnetään oleskelulupa suojeluntarpeen takia tai humanitäärisin perustein. (Ihmisoikeudet.net 2013; Haavikko & Bremer 2009, 14.)

Maahanmuuttajalla tarkoitetaan tässä opinnäytetyössä henkilöä, joka on syntynyt ulkomailla ja muuttanut Suomeen tarkoituksenaan asua maassa pidempään (Väestöliitto 2014). Monikulttuurisuus on sitä, että yhteiskunta muodostuu eri kulttuuriryhmistä. Erot ilmenevät muun muassa uskonnossa, tavoissa ja käytännöissä. Jokaisella kulttuurilla on omat ominaispiirteensä ja jotta monikulttuurisuus toteutuisi tasa-arvoisesti, jokaisen tulee hyväksyä nämä eroavaisuudet kulttuurien kesken. (MoTy 2014.) Monikulttuurisuus on siis etnistä ja kulttuurista monimuotoisuutta yhteiskunnassa (Nieminen 2014, 22).

Maahanmuuttajiin liittyvissä tutkimuksissa on tutkittu erityisesti sitä, mitkä asiat ovat oleellisia onnistuneessa kotoutumisessa. Monissa tutkimuksissa nousee esille juuri niitä asioita, joita mainitaan esimerkiksi kotoutumislain tavoitteissa. Kun maahanmuuttajia haastatellaan ja annetaan heidän kertoa tarinansa, tarinoista on monesti poimittavissa samankaltaisia kokemuksia kotoutumisessa. Maahanmuuttajien mielestä onnistuneeseen kotoutumiseen vaaditaan työpaikan saaminen, kanssakäymistä muun väestön kesken, kielen oppimista, osallisuutta yhteiskuntaan, palvelujärjestelmän tuntemista ja ohjausta. Useat mainitsevat myös myönteisten kokemusten ja oman aktiivisuuden helpottavan. Tutkimuksen mukaan maahanmuuttajat tarvitsevat myös uskoa tulevaisuuteen, koska se auttaa jaksamaan eteenpäin lannistumatta. (Kuronen & Savuaho 2006, 57–97.)

Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarjassa on tutkittu etenkin maahanmuuttajanaisten kotoutumista. Tutkimuksissa selviää, että naiset pyrkivät lisäämään omaa osallisuuttaan ja aktiivisuuttaan naisyhdistysten avulla. Työ on oleellinen osa kotoutumisen tunnetta. Tutkimusten avulla on huomattu, että työn saaminen on maahanmuuttajanaishille maahanmuuttajamiehiä vaikeampaa. (Martikainen & Tiilikainen 2007.) Valtaväestökontaktien on katsottu auttavan kotoutumista suuresti. Tutkimuksista käy ilmi, että maahanmuuttajat pyrkivätkin erilaisin yhdistystoiminnoin laajentamaan omaa tuttavapiiriään ja näin saamaan uusia kontakteja. (Pyykkönen 2007, 114.)

Tutkimusten mukaan kotoutuminen on tämänhetkinen suuri maahanmuuttajakysymys (Martikainen 2007, 61). Suomalaisten asennetutkimusten avulla on saatu selville väestön välillä vallitsevasta etnisestä hierarkiasta. Yleisesti ottaen vallitsevat asenteet vaikuttavat siihen, miten maahanmuuttaja kokee viihtyvänsä maassa ja millaisia mahdollisuuksia hänellä on. (Martikainen & Tiilikainen 2007, 25.) Kun pohditaan monikult-

tuurisuutta ja sen määritelmää eri väestöistä, joiden kuuluisi elää tasa-arvoisesti yhteiskunnassa, tutkimuksissa havaitulla etnisellä hierarkialla on kotoutumisen kannalta negatiivisia vaikutuksia.

Vuonna 2013 maahanmuuttovirasto myönsi 20 076 lupaa EU:n ulkopuolisista maista tuleville henkilöille. Näistä oleskelulupia oli 17 503, turvapaikkoja tai oleskelulupia turvapaikanhakijoille 1827 ja loput 746 olivat valittuja kiintiöpakolaisia. (Maahanmuuttovirasto 2014.) Vuodesta 2001 lähtien Suomen pakolaiskiintiön suuruus on ollut 750. Vuodelle 2014 kiintiö nostettiin 1050 henkilöön Syyrian sodan takia, mikä tarkoittaa, että kiintiöpakolaisia oltiin valmis vastaanottamaan 300 henkilöä enemmän edellisiin vuosiin verrattuna. (Suomen pakolaisapu 2014.) Vuonna 2013 Suomessa asui yli 207 000 ulkomaan kansalaista. Tämä on 3,8 % koko väestöstä. Ulkomaan kansalaisten osuus Suomessa on melko pieni verrattuna esimerkiksi muihin EU-maihin. Vuonna 2012 Suomessa oli seitsemänneksi alhaisin määrä ulkomaan kansalaisia verrattuna nykyisiin EU-maihin. EU-maissa ulkomaalaisten kansalaisten osuus oli noin 6,8 %, kun vastaava luku oli Suomessa 3,6 % vuonna 2012. (Tilastokeskus 2014.)

Maahanmuuttajien määrä on ollut nousussa Päijät-Hämeessä vuodesta 1990 lähtien, jolloin ulkomaan kansalaisia asui kyseisellä alueella vain alle 700. Vuonna 2012 ulkomaan kansalaisia asui Päijät-Hämeessä 5595, mikä on 2,8 % koko asukasmäärästä. Päijät-Hämeellä ei ole kunnittain määriteltyä pakolaiskiintiötä, koska Päijät-Hämeen kunnista vain Lahti on tehnyt sopimuksen, jonka mukaan se sitoutuu vastaanottamaan kiintiöpakolaisia tietyn määrän vuodessa. Myönteisen oleskeluluvan saaneiden turvapaikanhakijoiden muutto on kasvanut Päijät-Hämeen alueella viime vuosien aikana ja heitä muuttaakin alueelle enemmän kuin kiintiöpakolaisia. (Päijät-Hämeen liitto 2013, 17–21.)

Vuonna 2012 Lahdessa asui noin 103 000 asukasta, joista ulkomaan kansalaisia oli hie-man alle 4000. Tämä on 3,8 % koko Lahden väestöstä. Lahden kaupunki on sitoutunut vastaanottamaan 20 kiintiöpakolaista vuosittain ja heitä on saapunut vuodesta 1990 lähtien. Kiintiöpakolaisten määrä on kuitenkin jäänyt vuosittain alle 20. Myönteisen oleskeluluvan saaneet turvapaikanhakijat kasvattavat Lahteen saapuvien pakolaistaustaisten maahanmuuttajien määrää. Kun pakolaistaustaisia maahanmuuttajia asui Lahdessa 30 vuonna 2005, vastaava luku oli 95 vuonna 2012. (Päijät-Hämeen liitto 2013, 17–21.)

4 KOTOUTUMINEN

Kotoutumisen tarkoituksena on antaa yksilölle tietoja ja taitoja, joita hän tarvitsee uudessa yhteiskunnassa. Nämä tiedot ja taidot auttavat häntä työelämässä sekä suomalaisen palvelujärjestelmän ymmärtämisessä. Kotoutumisen ohella pyritään säilyttämään ja tukemaan yksilön omaa kieltä ja kulttuuria. Kotoutumiseen vaikuttaa muun muassa yksilön koulutustaso, henkinen ja fyysinen terveys, ikä, kulttuurierot, oma asenne ja muuton syy. Kotoutumista tukevat positiivisesti oman kulttuurin ja uuden kulttuurin samantilaisuus sekä vapaaehtoinen maahanmuutto. Sen sijaan kotoutumiseen voi vaikuttaa negatiivisesti mahdolliset traumaattiset kokemukset omassa maassa, suuret kulttuurierot ja pakollinen muutto. (Ropponen-Mäkisalo 2012, 22–23.) Kotoutuminen vie oman aikansa jokaisen muuttaneen kohdalla eikä voidakaan sanoa täsmällisesti, kuinka kauan kotoutuminen kestää. Haavikon ja Bremerin mukaan (2009, 15) ihmisen voidaan sanoa olevan kotoutunut, kun hän on löytänyt tasapainon ja toimintakyvyn uudessa kotimaassaan.

4.1 Kotoutumista edistävät toimenpiteet

Kotoutumisprosessin voidaan sanoa olevan kahdensuuntainen. Maahanmuuttajat osallistuvat itse sitoutuneesti uuden yhteiskunnan toimintaan, mutta kotoutuminen vaatii sitoutumista myös vastaanottavalta yhteiskunnalta. (Ropponen-Mäkisalo 2014, 22.) Kotoutumista edistetään erilaisin toimenpitein, joita ovat esimerkiksi perustiedon antaminen yhteiskunnasta, kulttuurista, työllistymis- ja koulutusmahdollisuuksista sekä kielen opetus, alkukartoitus ja kotoutumissuunnitelma. Näitä toimenpiteitä järjestävät muun kunta ja TE-toimisto. Kansalais- ja maahanmuuttajajärjestöt täydentävät toiminnallaan viranomaisten järjestämiä palveluita. Järjestöt pyrkivät esimerkiksi erilaisilla liikuntaryhmillä ja kulttuurin avulla edistämään etenkin osallisuutta, aktiivisuutta ja vuorovaikutusta kantaväestön sekä maahanmuuttajien välillä. (Kotouttaminen 2015.)

Kotoutumissuunnitelma on yksilöllinen suunnitelma, joka laaditaan yhdessä paikallisviranomaisten kanssa. Suunnitelmaan kirjataan palvelut ja toimenpiteet, joita maahanmuuttaja tarvitsee saadakseen yhteiskunnassa ja työelämässä vaadittavia tietoja ja taitoja. Kotoutumissuunnitelman tarkoituksena on tukea maahanmuuttajan kotoutumista ja yhteiskunnan yhdenvertaiseksi jäseneksi pääsyä. (Kotouttaminen 2015.) Kotoutu-

mista ohjataan myös valtion ja kunnan kotouttamisohjelmilla. Valtion kotouttamisohjelma on laadittu vuonna 2012 ensimmäistä kertaa ja sillä pyritään tehostamaan valtakunnallista tasoa kotouttamistoimenpiteiden suunnittelussa, toimeenpanossa ja seurannassa. Ohjelman avulla otetaan huomioon maahanmuuttajien kaikki tarpeet. Vuosien 2012–2015 ohjelman painopisteet ovat erityisesti työllisyys-, koulutus-, asumis- sekä sosiaali- ja terveystaloudissa. (Valtion kotouttamisohjelma 2012.) Kotoutumislain mukaan kuntien on laadittava myös kotouttamisohjelma, jolla edistetään kotoutumista. Ohjelma sisältää toimenpiteitä ja suunnitelmia esimerkiksi palveluiden järjestämisestä, sosiaalisen vahvistamisen ja kulttuurien välisen vuoropuhelun edistämisestä sekä kotouttamisohjelman seurannasta. (Kotouttaminen 2015.)

Sisäministeriön laatiman Maahanmuuton tulevaisuus 2020 -strategian mukaan 2015 vuoteen ulottuvan kotouttamisohjelman tavoitteena on lisätä maahanmuuttajien osallisuutta. Osallisuuden tunteen katsotaan vaikuttavan myönteisesti kotoutumiseen. Positiivisena nähdään myös se, että maahanmuuttaja saa mahdollisuuden hyödyntää monipuolisesti omaa osaamistaan. (Sisäministeriö 2014.) Multi-Cultissa maahanmuuttajien on mahdollista järjestää esimerkiksi oman kulttuurinsa mukaista toimintaa, joten tältä osin Multi-Culti lisää maahanmuuttajien kotoutumista positiivisesti antamalla heille mahdollisuuden hyödyntää omia taitojaan. Koska Multi-Culti on sekä kantaväestön että muualta muuttaneiden kohtaamispaikka, siellä tapahtuva vuorovaikutus on monipuolista. Kotoutumiseen vaikuttavia maahanmuuttajien kohtaamia ennakkoluuloja pyritään vähentämään juuri eri väestöryhmien välisellä kanssakäymisellä (Sisäministeriö 2014, 22).

4.2 Kotoutumisen lainsäädäntö

Laki kotoutumisen edistämisestä on laki, jota sovelletaan henkilöihin, joilla on voimassa oleva oleskelulupa Suomessa, rekisteröity oleskeluoikeus tai myönnetty oleskelukortti. Kyseinen laki tukee ja edistää kotoutumista, tasa-arvoa, yhdenvertaisuutta sekä eri väestöryhmien välistä vuorovaikutusta. Laki pyrkii osaltaan myös mahdollistamaan maahanmuuttajien aktiivisen osallistumisen suomalaiseen yhteiskuntaan. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.)

Lain mukaan maahanmuuttajalla on oikeus kotoutumista edistäviin toimenpiteisiin ja palveluihin, joita kunta järjestää. Viranomaisten tulee antaa maahanmuuttajalle tietoa

omista oikeuksistaan ja velvollisuuksistaan esimerkiksi työelämässä ja suomalaisessa yhteiskunnassa. Maahanmuuttajalla on myös oikeus saada ohjausta ja neuvontaa kotoutumista koskevissa toimenpiteissä. Perustietoaineisto annetaan kaikille henkilöille, joihin kyseistä lakia voidaan soveltaa. (Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010.)

Yhdenvertaisuuslaki edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäisee syrjintää. Sen tarkoituksena on myös taata oikeusturva syrjinnän kohteeksi joutuneelle henkilölle. Yhdenvertaisuuslain mukaan viranomaisen on edistettävä toimenpiteillään yhdenvertaisuutta ja arvioitava sen toteutumista. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014.) Ulkomaalaislain tarkoituksena on edistää hallittua maahanmuuttoa ja kansainvälisen suojelun antamista kunnioittaen ihmis- ja perusoikeuksia. Laki huomioi myös kansainväliset sopimukset, jotka koskevat Suomea ja toteuttaa hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa ulkomaalaisasioissa. (Ulkomaalaislaki 301/2004.)

4.3 Sopeutumisprosessi

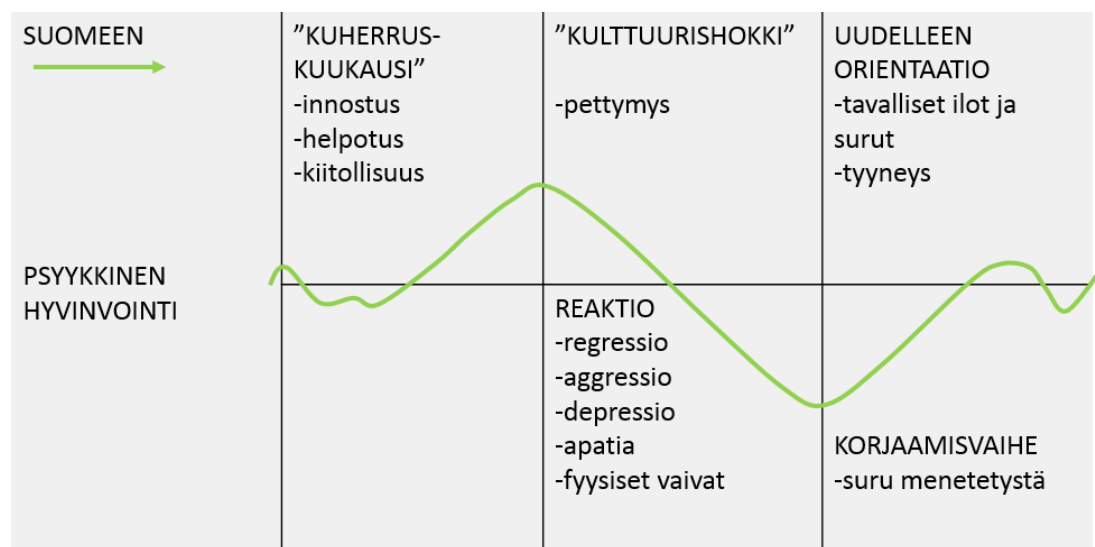
Maahanmuuttajan sopeutumisprosessia voidaan kuvata kolmivaiheisena tapahtumaketjuna, johon kuuluvat saapuminen, kohtaaminen ja taakse katsominen. Ensimmäisessä vaiheessa suurin muutos muuttajalle on ulkoiset olosuhteet. Oman suvun, ystävien, kulttuurin, kielen ja muiden tuttujen asioiden puuttuminen elämästä saattaa herättää pelkoa, hämmennystä ja avuttomuutta. Henkilö on fyysisesti uusissa olosuhteissa, mutta kuitenkin vielä psyykkisesti omassa kotimaassaan. Jotta sopeutumisprosessi voi jatkua eteenpäin, henkilön täytyy uskaltautua tutkimaan juurikin näitä uusia olosuhteita. (Haavikko & Bremer 2009, 17–19.)

Prosessin toista vaihetta kutsutaan kohtaamiseksi. Tälle vaiheelle tyypillistä on vertailu. Maahanmuuttaja havainnoi eroja uuden maan ja kotimaansa välillä vertaillen niitä. Tässä vaiheessa pohditaan usein myös sitä, mitä asioita haluaa uudesta kulttuurista elämänsä ja vastaavasti, mitä asioita haluaa säilyttää elämässään vanhasta kulttuuristaan. Viimeinen vaihe, taakse katsominen, toteutuu, kun maahanmuuttaja on löytänyt tasapainon uuden ja vanhan kulttuurin välillä yhdistelemällä niitä itsellensä sopivaksi kokonaisuudeksi. Henkilö on prosessoinnin tuloksena saavuttanut vaiheen, jossa hän kykenee toimimaan erilaisissa tilanteissa uudessa maassa. Oma kotimaa nähdään energia-

varana, mutta se ei kuitenkaan hallitse arkea. (Haavikko & Bremer 2009, 17–18.) Käsiteltäessä sopeutumisprosessia on kuitenkin tärkeää muistaa, että prosessi ei välttämättä toteudu selkeillä siirtymillä vaiheesta toiseen vaan sen kulku on hyvinkin yksilöllistä.

4.4 Sopeutumisprosessin kriisiytyminen

Maahanmuuttoon liittyy aina jonkinlainen psyykkinen prosessi. Se, millaisena maahanmuuttoprosessi koetaan, riippuu yksilöstä. Joidenkin maahanmuuttajien kohdalla kyseinen prosessi voi monistakin syistä kriisiytyä. Ennen prosessin kriisiytymistä uuteen maahan saapunut henkilö elää niin sanottua kuherruskuukautta (kuva 1). Tulija kokee innostusta, helpotusta ja kiitollisuutta. Uusi kulttuuri ja yhteiskunta nähdään mahdollisuutena, jolloin maahan tulleen omat toiveet ja odotukset uuden maan suhteen ovat korkealla. Tulijan tavoitteena on oppia kieli, päästä kantaväestön joukkoon ja kiinni normaaliin elämään, jota uudessa maassa eletään. Tässä vaiheessa kaikki uudet asiat kiehtovat sen verran, että maahanmuuttaja pyrkii aktiivisesti järjestelemään asioitaan. (Haavikko & Bremer 2009, 19–21.)

KUVA 1. Maahanmuuton kriisiprosessi (Haavikko & Bremer 2009, 20)

Kun maahanmuuttaja on oleskellut uudessa maassa jo jonkin aikaa, hän kohtaa kulttuurishokin, kuten kuvasta 1 voidaan havaita. Uuden maan huonot puolet näyttäytyvät, jolloin henkilö alkaa tehdä realistisempia havaintoja kuin juuri muuttonsa jälkeen. Maahanmuuttaja kohtaa mahdollisesti vaikeuksia työn saannissa puutteellisen kielitaidon vuoksi ja huomaa epämiellyttäviä piirteitä kantaväestön tavoissa. Tällöin hän tuntee

pettymystä ja alkaa epäillä maahanmuuton kannattavuutta. Shokkivaihetta seuraavat erilaiset negatiiviset reaktiot, kuten regressio, aggressio, depressio, apatia ja fyysiset vaivat. Maahanmuuttajan kokemat kielteiset reaktiot uutta maata kohtaan toimivat usein puolustusmekanismina. Tämän kaiken takia olisi tärkeä saada maahanmuuttajat ymmärtämään ja tiedostamaan tunteensa sekä niiden kuulumisen osaksi prosessia, jonka muutto on aiheuttanut. (Haavikko & Bremer 2009, 21–23.)

Negatiivisten reaktioiden kokemista seuraa korjaamisvaihe, jossa elämänsuunta kulkee alhaalta ylöspäin (kuva 1). Maahanmuuttaja suhtautuu positiivisemmin tulevaan ja alkaa rakentaa pysyvämpää elämää uudessa maassa muun muassa solmimalla ystävyys-suhteita. Tässä vaiheessa prosessia henkilö tuntee surua menetetyistä, mutta pystyy kuitenkin luopumaan entisestä ja suuntaamaan katseen siihen, mitä tulevaisuudella on tarjota hänelle. Kun maahanmuuttaja oppii huomaamaan muuton myönteiset puolet sekä sisäistämään elämänsä koostuvan kahdesta kulttuurista, sitä kutsutaan uudelleen orientoitumiseksi. Tässä vaiheessa ihminen kokee ihan tavallisia elämän iloja ja suruja ja elämä alkaa palautua. (Haavikko & Bremer 2009, 23.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyön menetelmällinen lähestymistapa on laadullinen. Itseäni kiinnosti perehtyä aiheeseen muutaman maahanmuuttajan näkökulmasta haastattelemalla heidät, koska se mahdollistaa kysymysten tarkentamisen ja ymmärtämisen eivätkä vastaukset jäisi epäselväksi mahdollisista kielellisistä vaikeuksista johtuen. Tutkimukseen osallistui viisi Multi-Cultissa käyvää maahanmuuttajaa. Osallistujat saivat aluksi täytettävään lomakkeen, jossa selvitetään muun muassa henkilön taustatiedot ja toimintaan liittyviä kysymyksiä. Haastattelut aloitettiin käymällä läpi yhdessä kyselylomakkeen vastaukset, jonka jälkeen siirryttiin teemahaastattelun teemoihin.

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on ymmärtää ja tulkita. Se perustuu monikanavaisuuteen, jolloin aineistonkeruu koostuu useista eri osista. Laadullisessa tutkimuksessa teoria, käsitteistö ja aineisto ovat vuorovaikutuksessa keskenään. Luottamus mahdollistaa laadullisen tutkimuksen (Pitkäranta 2014). Tätä tukee teemahaastattelu,

joka rakentaa haastateltavan ja haastattelijan välistä luottamusta. Opinnäytetyön aineistona toimivat kyselylomakkeiden vastaukset sekä haastattelut, joten aineistonkeruu oli monikanavaista. Toteutin haastattelut joulukuussa 2014 ja tammikuussa 2015.

5.1 Kulttuurierojen huomiointi haastatteluissa

Haastatteluita tehdessä oli otettava huomioon mahdolliset kulttuurierot. Maahanmuuttajien kohtaamisessa on muistettava erityisesti erot kommunikaatiotavoissa. Kulttuurista riippuen mielipiteen esittämisessä on eroja. Kun yhdessä kulttuurissa oman mielipiteen esittäminen on tärkeää, vastaavasti toisessa mielipide esitetään mielipiteestä riippuen. Epäkohtia ei välttämättä nosteta esille vaan keskitytään onnistuneisiin puoliin. (Nieminen 2014, 105; 116.) Tätä kutsutaan onnellisuusmuuriksi. Muille paljastetaan julkisivu ja kerrotaan optimistista tarinaa jättäen julkisivun takana olevat vaikeat asiat mainitsematta piiloon (Roos 1987, 213–214).

Puhetavat luovat myös eroavaisuuksia kulttuurien välille. Kovaääninen ja monieleinen puhe saatetaan tulkita niin, että henkilö on kiinnostunut aiheesta. Maltillinen puhetapa viestii vastaavasti välinpitämättömyydestä. (Nieminen 2014, 105; 116.) Kulttuurierojen tuntemus oli tärkeää haastattelutilanteessa, jotta ei tee vääriä tulkintoja kulttuurierojen pohjalta haastateltavan vastauksista ja olemuksesta. Aineiston keruussa on tärkeää suhtautua objektiivisesti jokaiseen haastateltavaan, jotta tulokset eivät vääristy itse tehtyjen tulkintojen takia.

5.2 Tutkimuksen tarkoitus ja tutkimuskysymykset

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää sitä, millaisen merkityksen haastateltavat mieltävät monikulttuurikeskus Multi-Cultilla olevan heidän kotoutumiseensa. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on lisätä ymmärrystä ja antaa asioille merkityksiä. Se mahdollistaa myös erilaiset tulkinnat aiheesta. (Pitkäranta 2014, 13.) Opinnäytetyön tarkoitus ei siis ollut pyrkiä löytämään yhtä syytä tai päätelmää tehtäväksi aiheesta. Tämänkin takia laadullinen tutkimus toimi hyvin menetelmänä kerätä tietoa. Koska perehdyin opinnäytetyössäni vain muutaman henkilön kokemuksiin syvemmällä tasolla, tuloksista ei voida tehdä yleistyksiä monikulttuurikeskus Multi-Cultin merkityksestä kotoutumisessa.

Koska opinnäytetyössä etsittiin vastauksia liittyen Multi-Cultin merkitykseen kotoutumisessa, haastattelun teemojen oli käsiteltävä kotoutumiseen liittyviä asioita Multi-Cultin näkökulmasta. Pääkysymystä tarkentavilla alakysymyksillä pyrittiin käsittelemään kotoutumisen eri teemoja, jonka takia haastattelussa selvitettiin muun muassa sitä, onko monikulttuurikeskuksessa käyminen auttanut suomen kielen ja suomalaisen palvelujärjestelmän oppimista, onko toiminta lisännyt osallisuutta suomalaiseen yhteiskuntaan ja ovatko henkilöt tutustuneet toiminnassa suomalaisiin ja/tai suomalaiseen kulttuuriin sekä ovatko he kuulleet maahanmuuton kriisiprosessista aikaisemmin ja tunnistavatko he kyseisen prosessin vaiheita omassa kotoutumisessaan.

5.3 Haastateltavien valikointi

Haastateltavien saamiseksi kirjoitin saatekirjeen, jossa kerroin opinnäytetyötäni varten tarvittavista haastatteluista (liite 3). Saatekirjeestä ilmenee se, että pyrin saamaan haastatteluihini maahanmuuttajia, jotka ovat muuttaneet Suomeen erilaisista syistä. Haastateltavien tuli olla täysi-ikäisiä ja muuttosyitä olisivat voineet olla esimerkiksi opiskelu tai pakolaisen tilanteessa muutto omasta maasta pakottavista syistä. Kohdejoukon kokemuksissa olisi saattanut ilmetä eroja jo senkin takia, että maahanmuutto on voinut olla henkilölle joko vapaaehtoinen tai pakottava valinta. Opiskelupaikan tai työn perässä muuttaneet henkilöt ovat kotoutumisessa eri tilanteessa kuin esimerkiksi pakolaisena muuttaneet henkilöt.

Haastateltavien valikoinnissa pohdin etukäteen sitä, miten saisin parhaiten opinnäytetyötäni hyödyttäviä tietoja. Tämän takia päädyin siihen, että haastateltavien tulee olla täysi-ikäisiä. Tämä siksi, että heillä olisi enemmän kokemusta nimenomaan kotoutumiseen ja sen vaiheisiin liittyen. Koska opinnäytetyössä selvitettiin muun muassa palvelujärjestelmän tuntemista, tämä olisi haasteellinen osa alaikäiselle. Täysi-ikäisellä henkilöllä on enemmän velvollisuuksia kotoutumisen suhteen, koska hän on itse vastuussa itsestään. Alaikäisen henkilön ei välttämättä tarvitse perehtyä itse kaikkiin kotoutumiseen liittyviin teemoihin, jolloin haastattelusta saatavat tiedot olisivat voineet jäädä vailinaisiksi.

Yksi haastatteluun tulemisen kriteereistä oli myös henkilön tarkoitus asua Suomessa pidemmän aikaan. Tämä rajasi pois esimerkiksi vaihto-opiskelijat ja muut henkilöt, joiden tarkoitus oli oleskella Suomessa vain vähän aikaa. Lopulta haastateltavat saatiin

kokoon niin, että kirjoitin saatekirjeen ja Multi-Cultin työntekijä Pirkko Hämäläinen kyseli haastatteluun sopivilta henkilöiltä heidän kiinnostustaan osallistua haastatteluun. Tämän jälkeen hän ilmoitti minulle haastateltavien yhteystiedot. Olin heihin yhteydessä ja sovimme jokaisen kanssa haastattelun ajankohdasta. Yhden haastateltavan kohdalla työntekijä antoi hänelle minun yhteystiedot ja haastateltava henkilö otti itse yhteyttä minuun. Multi-Cultin kävijöistä suurin osa on muuttanut Suomeen perhesyistä, jonka takia alkuperäisestä suunnitelmasta poiketen sain loppujen lopuksi haastatteluun vain henkilöitä, jotka ovat muuttaneet Suomeen juurikin perhesyistä.

5.4 Aineiston keruu ja analyysi

Aineistoa kerättiin kahdessa vaiheessa. Ensin haastateltavat täyttivät kyselylomakkeen. Tämän jälkeen haastattelin monikulttuurikeskus Multi-Cultissa käyviä maahanmuuttajia käyttämällä teemahaastattelua. Tutkimusaineistona ovat siis kyselylomakkeiden vastaukset ja haastatteluaineisto, joka nauhoitettiin ja litteroitiin. Kyselylomakkeen tarkoitus oli valmistaa haastateltavia teemahaastattelutilanteeseen ja sen avulla selvitettiin henkilön taustatiedot. Kyselylomake koostuu avoimista kysymyksistä, joihin haastateltava sai vastata omin sanoin.

Kyselylomakkeen tarkoituksena oli helpottaa haastattelutilanteen aloitusta. Se toimi pohjana ja perustana haastattelutilanteessa. Kyselylomakkeessa kysytyjä asioita oli tarkoitus tarkentaa teemahaastattelussa. Kyselylomakkeeseen valitsin kysymyksiä, jotka ovat yksinkertaisia ja helposti ymmärrettävissä. Valittuihin kysymyksiin pystyi vastaamaan lyhyesti muutamalla sanalla tai esimerkiksi luettelomaisella vastauksella. Se ei siis vaatinut paljoa kielen osaamisenkaan kannalta. Koska lomake täytettiin juuri ennen haastattelutilannetta, haastateltavilla oli mahdollisuus kysyä minulta apua sitä tarvittaessa.

Teemahaastattelussa haastattelija on määrittänyt etukäteen teemat, jotka haastattelun aikana tulee käydä läpi. Kysymysten laajuus ja järjestys vaihtelevat haastateltavasta riippuen. Kysymysten muotoa ei välttämättä ole määritelty tarkasti. (Eskola & Vastamäki 2010, 28–29.) Haastateltavan omat kokemukset tulevat paremmin esille, kun vastausvaihtoehtoja ei ole annettu valmiiksi. Opinnäytetyöhöni teemahaastattelu sopi senkin takia, että keskustelu voi edetä omalla painollaan käsitellen teemat ilman erillistä jär-

jestystä. Tämä helpottaa myös mahdollisia kielellisiä vaikeuksia. Haastattelussa esiteltäviä kysymyksiä on mahdollista tarkentaa, esittää monella eri tavalla ja varmistaa kysymysten ymmärtäminen haastateltavalta. Koska haastattelussa oleviin kysymyksiin vastattiin pidemmillä ja monimutkaisemmilla vastauksilla kuin kyselylomakkeeseen, pystyin itse myös tarkentamaan haastateltavalta, ymmärsinkö oikein hänen vastauksensa.

Haastattelin jokaisen haastateltavan kerran ja haastattelut kestivät 35–75 minuuttia. Neljä haastattelusta tehtiin suomeksi ja yksi englanniksi. Jokainen haastattelu toteutettiin Multi-Cultin tiloissa. Haastattelut nauhoitettiin ja litteroitiin. Kun olin saanut tarvittavat tiedot kokoon haastatteluista, etenin vaiheeseen, jossa perehdyin tarkemmin haastatteluiden sisältöön ja lähdekirjallisuuteen. Analysoin haastatteluista saatua aineistoa käyttämällä teemoittelua. Teemoittelulla tarkoitetaan sitä, että aineisto jäsennetään teemojen mukaan. Jäsentelyn jälkeen aineisto pelkistetään. (Eskola & Vastamäki 2010, 43.) Jokaista teemaa vastasi oma värinsä, jolla merkkasin litteroituun tekstiin teemaa käsittelevät vastaukset. Esimerkiksi sosiaaliset suhteet -teeman värikoodi oli punainen, joten merkitsin jokaisesta tekstistä sosiaalista suhteita käsittelevät kohdat punaisella. Kun olin jäsentänyt aineiston teemojen mukaisesti, kävin haastatteluista läpi teema teemalta.

6 TAUSTATIEDOT JA TUTKIMUSTULOKSET

Taustatietolomakkeessa selvitettiin haastatteluun tulevan henkilön ikä, sukupuoli, kansalaisuus, Suomeen muuton syy ja se, milloin henkilö on muuttanut Suomeen. Lomakkeella kartoitettiin myös sitä, mistä haastateltavat saivat tietää Multi-Cultista, milloin he kävivät siellä ensimmäisen kerran, kuinka usein he käyvät Multi-Cultissa ja mihin toimintaan henkilöt ovat osallistuneet käydessään Multi-Cultissa. (Liite 1.)

Jotta teemahaastattelulla saatiin opinnäytetyön aiheen kannalta oleellisia tuloksia, haastattelussa käsitellyt aiheet rakentuivat muutaman kotoutumisen kannalta tärkeiden teemojen ympärille. Haastattelussa läpikäytyt teema ovat palvelujärjestelmä, sosiaaliset suhteet, kielen oppiminen sekä kulttuuri ja yhteiskunta (liite 2). Näillä teemoilla selvitettiin muun muassa sitä, auttoiko Multi-Culti saamaan tietoa Suomen palvelujärjestelmästä ja Lahden palveluista, tutustumaan suomalaisiin ja saamaan uusia tuttavuuksia

toiminnan kautta, oppimaan suomen kieltä, tukemaan oman kulttuurin säilyttämistä sekä saamaan tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta ja kulttuurista.

6.1 Taustatiedot

Viidestä haastateltavasta neljä oli naisia ja yksi mies. Haastatteluun osallistuneiden henkilöiden ikien keskiarvoksi muodostui 51 vuotta. Haastatteluhetkellä he olivat asuneet Suomessa 2½–35 vuotta. Suomeen muuton syynä oli jokaisen haastateltavan kohdalla perhesyyt. Haastateltavat ovat kotoisin Espanjasta, Venäjältä ja Kyprokselta. Haastateltavat mainitsivat kuulleensa Multi-Cultista lähinnä ystäviltä ja muilta ihmisiltä. Yksi kertoi saaneensa tiedon opettajaltaan ja eräs haastateltavista mainitsi olevansa yksi Multi-Cultin perustajista.

Yksi haastateltavista kertoi käyneensä Multi-Cultissa tietenkin heti toiminnan alettua, koska hän oli itse mukana sitä perustamassa. Muut haastateltavat kävivät monikulttuurikeskuksessa samana vuonna kuin he muuttivat Suomeen tai muutama vuosi muuton jälkeen. Kaksi haastateltavista mainitsi käyvänsä Multi-Cultissa kaksi kertaa viikossa, yksi heistä kävi ensin 1–2 kertaa viikossa, mutta nyt töiden takia 1–2 kertaa kuukaudessa. Eräs haastateltavista kertoi vain käyvänsä Multi-Cultissa usein ja yksi heistä kävi ensimmäisenä vuonna kaksi kertaa kuukaudessa, mutta nykyään kerran viikossa.

Haastateltavat ovat sekä osallistuneet toimintaan että järjestäneet itse toimintaa vapaaehtoistyöntekijöinä Multi-Cultissa. Haastateltavat mainitsivat osallistuneensa suomen kielen kerhoon, suomi-venäjä -kerhoon, kansainvälisen ryhmän tapaamisiin, juhliin, kokouksiin ja muutenkin erilaisiin järjestettyihin tapahtumiin. Vapaaehtoistyöntekijöinä toimineet kertoivat järjestäneensä teatteriryhmää, leikkikoulua, esikoulua, muskaria ja oman äidinkiellensä opetusta.

6.2 Palvelujärjestelmä

Haastateltavat tunsivat suomalaisen palvelujärjestelmän, mutta useimmat heistä mainitsivat saaneensa tietonsa palvelujärjestelmästä muualta kuin Multi-Cultista. Yksi haastateltavista vastaavasti kertoi, että hän sai ensimmäiset tiedot koskien suomalaista pal-

velujärjestelmää juuri Multi-Cultista. Hän mainitsi saaneensa erilaisia tietoja esimerkiksi työvoimatoimistosta ja Kelasta suomen kielen keskusteluryhmässä, jossa he keskustelevalt erilaisista asioista ohjaajan johdolla.

”--they have people who help maahanmuuttaja when they come here. They give us these details--we were given information about all kind of things about työvoimatoimisto, Kela--“

Useimmat olivat asuneet Suomessa jo jonkin aikaa ja tunsivat palvelujärjestelmän entuudestaan ennen Multi-Cultiin tutustumista. Tämän takia heillä ei ollut tarvetta saada tai kysyä tietoa palvelujärjestelmään liittyen. Yksi mainitsi myös saaneensa tarvittavat tiedot poikaystävältään. Sen takia Multi-Cultilla ei ollut merkitystä kyseiseen asiaan, vaikka hän kävikin monikulttuurikeskuksessa heti Suomeen tultuaan.

6.3 Sosiaaliset suhteet

Kaikki haastateltavat olivat sitä mieltä, että he saivat uusia tuttavuuksia ja ystäviä Multi-Cultin toiminnan kautta. Yksi heistä mainitsi etenkin keskusteluryhmän merkityksen hänelle itsellensä. Kyseinen haastateltava oli osallistunut keskusteluryhmään, jossa puhuttiin hänen äidinkieltään ja se auttoi häntä tutustumaan ihmisiin helpommin. Eräs haastateltavista kertoi Multi-Cultin roolin olevan tärkeä erityisesti sosiaalisten suhteiden kannalta. Hän mainitsi monikulttuurikeskuksen auttavan paljon saamaan sosiaalisia suhteita.

”--se sosiaalinen elämän kannalta tärkeä juttu, koska me voidaan olla tässä tärkeänä ihmisenä--”

Haastattelujen aikana ilmeni, että suurin osa haastateltavista oli sitä mieltä, että suomalaisia käy vähän Multi-Cultissa. Erään mielestään suomalaiset eivät välttämättä tiedä tarpeeksi monikulttuurikeskuksesta eivätkä sen sijainnista ja hän toivoisikin enemmän suomalaisia mukaan toimintaan.

”--huomasin, että paljon ihmisiä ei tiedä, että tämä on täällä ja ei tiedä, mitä tekee--”

Yksi henkilö mainitsi joskus suomalaisten osallistuvan, mutta kuitenkin suurin osa on maahanmuuttajia. Eräs haastateltavista oli sitä mieltä, että totta kai toiminnassa tutustuu suomalaisiin, koska eri ryhmiin osallistuu muitakin kuin vain maahanmuuttajia. Muut olivat sitä mieltä, että he ovat tutustuneet edes jonkin verran suomalaisiin Multi-Cultin toiminnan avulla.

6.4 Kielen oppiminen

Viidestä haastateltavasta kaksi oli sitä mieltä, että Multi-Cultissa käyminen ei auttanut heidän suomen kielen oppimiseen. Toinen heistä mainitsi syyksi sen, että hän puhuu useimmiten Multi-Cultissa vain englantia tai omaa äidinkieltään eikä siis käytä suomen kieltä. Toinen haastateltava kertoi, että hän ei käynyt vielä kovin usein Multi-Cultissa heti muuttonsa jälkeen, joten opiskelu tuki hänen kielitaitonsa kehittymistä enemmän kuin monikulttuurikeskus. Kyseinen henkilö mainitsi kuitenkin, että toiminta varmasti tukee kielen oppimista, mikäli siihen on tarvetta. Hänelle itsellensä sillä ei kuitenkaan ollut merkitystä, koska hän ei etsinyt apua suomen kielen oppimiseen Multi-Cultista.

”--mä luulen, että se riippuu tilanteesta--koska minä itse en etsinyt tästä apua--”

“--Multi-Culti gave me the basics--”

Kolme haastateltavista oli kuitenkin sitä mieltä, että Multi-Cultin toiminnalla on ollut positiivinen merkitys heidän suomen kielen taidon oppimiseen. He mainitsivat ryhmät, joissa keskustellaan sekä suomeksi että omalla äidinkielellä ja muutenkin mahdollisuuden käyttää suomen kieltä Multi-Cultissa käydessään. Yksi painotti sitä, että hän osasi kieltä jo valmiiksi, mutta Multi-Culti tarjoaa mahdollisuuden ylläpitää ja kehittää taitojaan. Eräs haastateltavista koki monikulttuurikeskuksen opettaneen hänelle suomen kielen perusteet juurikin puhumalla, kuuntelemalla ja käymällä keskusteluita muiden kanssa. Haastateltavat kertoivat käyttävänsä Multi-Cultissa suomea, englantia ja heidän omaa äidinkieltänsä.

6.5 Kulttuuri ja yhteiskunta

Jokaisen haastateltavan mielestä Multi-Culti on tukenut heidän oman kulttuurinsa säilyttämistä eri tavoin. He mainitsivat muun muassa erilaiset ryhmät, joissa tapasi muita

omaa äidinkieltä puhuvia henkilöitä. Maininnan saivat myös tapahtumat, joissa sai kertoa ja esitellä omaa kulttuuriaan. Haastateltavien mielestä Multi-Culti on tarjonnut mahdollisuuden käyttää, ylläpitää ja opettaa omaa äidinkieltänsä sekä oman kulttuurinsa perinteitä ja kaikki nämä ovat tukeneet heidän oman kulttuurinsa säilyttämistä.

“--each one of us who osallistua in international group presented his own culture-- supported us to keep our own culture--“

Haastateltavat henkilöt olivat myös sitä mieltä, että he ovat oppineet monia suomalaisia perinteitä käydessään Multi-Cultissa. Perinteitä opitaan muun muassa erilaisissa tapahtumissa, joita monikulttuurikeskuksessa järjestetään. Kaksi haastateltavista korosti etenkin sitä, että toiminnan avulla näkee paljon suomalaisia perinteitä ja kuulee niistä ihmisiltä. Tapahtumissa voi myös kysyä, mikä jokin asia on, miten se tehdään, mikä tarkoitus sillä on ja miksi sellainen on. Multi-Cultissa pääsee näkemään, miten järjestetään esimerkiksi erilaisia perinteiden mukaisia juhlia ja tätä kautta oppii itsekin.

”--minä aina näin--mitä se on, mistä se tulee, miksi--minä aina kuuntelin--”

Multi-Cultin toiminnan katsotaan myös tukeneen suomalaisen kulttuurin ja yhteiskunnan ymmärtämistä. Perinteiden oppiminen ja tunnistaminen auttavat osaltaan kulttuurin ja tapojen ymmärtämistä haastateltavien mukaan. Eräs haastateltavista kertoi keskusteluryhmän auttaneen saamaan tietoa siitä, miten suomalaisessa yhteiskunnassa toimitaan. Muutama haastateltavista mainitsi suomalaisen mentaliteetin ja myös senkin oppimisen ja ymmärtämisen, kun näkee, miten suomalaiset toimivat Multi-Cultissa.

6.6 Maahanmuutto psyykkisenä prosessina

Kukaan haastateltavista ei ollut nähnyt maahanmuuton kriisiprosessia esittävää kuviota aiemmin. Yksi heistä kuitenkin mainitsi kuulleensa muiden maahanmuuttajien kertovan kuvion mukaisista kokemuksista Suomeen muuttonsa jälkeen. Haastateltavista jokainen oli sitä mieltä, että he eivät ole kokeneet kuvion mukaisia vaiheita yhtä selkeästi. Yksi maahanmuuttajista painotti sitä, että kokemukset riippuvat varmasti myös muuttosyystä ja tämän takia hänellä itsellään ei ollut suuria ala- ja ylämäkiä muuttonsa jälkeen vaan elämän kulki tasaisesti eteenpäin.

”--vaikuttaa varmasti oma elämäntilanne--”

”--riippuu kuitenkin ihmisestä--”

Eräs haastateltavista kertoi, että hänen kulttuurinsa ei eroa todella paljon suomalaisesta kulttuurista, mikä teki hänen muutostaan helpompaa. Hän oli sitä mieltä, että tällä oli suuri vaikutus siihen, miksi hän ei tunnista kuvion mukaisia vaiheita kotoutumisessaan. Yksi haastateltavista ei voinut toimia omassa ammatissaan muuttonsa jälkeen ja tämän takia hän mainitsi tunteneensa pettymystä ja hermostuneisuutta. Pettymys johtui kuitenkin lähinnä kielellisistä vaikeuksista ja se helpotti, kun hän ymmärsi sen, että hänen täytyy opetella uusi kieli pärjätäkseen.

”--I was disappointed, very disappointed and I didnt know what to do--”

“--I did have my ups and downs--but now balanced--“

Kaksi haastateltavista sanoi tunteneensa aluksi itsensä hieman yksinäiseksi ja olisi kaivannut enemmän sosiaalisia suhteita, mutta yksinäisyydestä johtuvat tuntemukset eivät olleet yhtä jyrkkiä alamäkiä kuin kuviossa on kuvattu. Useimmat haastateltavista kertoivat siitä, kuinka pitää ajatella positiivisesti. Heidän mielestään positiivinen ajattelu vaikuttaa siihen, kuinka kotoutuminen onnistuu. Eräs haastateltavista mainitsi myös säännöllisen elämänrytmin. Hän painotti sitä, että pitää muistaa elää monipuolisesti ja tehdä asioita, joista pitää, koska sitten ei ole aikaa murehtia.

6.7 Haastateltavien ajatuksia Multi-Cultista

Muutama haastateltavista mainitsi Multi-Cultissa vallitsevan hyvän ilmapiirin, mikä on heidän mielestään todella tärkeä asia. He korostivat sitä, että Multi-Cultissa voi pyytää apua ja sitä saa tarvittaessa. Jos Multi-Cultin työntekijät eivät pysty itse vastaamaan avun tarpeeseen, he osaavat ohjata henkilön oikeaan paikkaan, josta apu löytyy. Erään haastateltavan mielestä Multi-Cultin yksi tärkeä tehtävä on ohjata, tukea ja neuvoa tarvittaessa.

”—uskon, että tilanteessa, jossa minä haluaisin kysyä jotain, mä saisin vastauksen--”

”--hyvä paikka, tila, hyvä ilmapiiri, se on tärkeää--”

Yksi haastateltavista mainitsi monikulttuurikeskuksen tilat hyväksi, koska niitä voi muokkailta tarpeen mukaan ja monikulttuurikeskus on sijainniltaan helposti saavutettavissa. Multi-Culti myös rikastuttaa omaa elämää opettamalla uusista kulttuureista ja tutustuttamalla niihin. Eräs haastateltavista painotti positiivisena asiana sitä, että Multi-Cultissa toiminnan toteutukselle ei ole asetettu osallistujamäärää vaan ryhmät kokoontuvat, vaikka vain muutama henkilö tulisi paikalle.

7 POHDINTA

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää monikulttuurikeskuksen merkitystä asiakkaiden kotoutumisessa heidän kokemustensa perusteella. Valitsin aineistonkeruun menetelmäksi kyselylomakkeen sekä teemahaastattelun, koska uskoin niiden tukevan tavoitteeseen pääsyä parhaiten. Menetelmän valinnassa huomioin mahdollisten kielellisten vaikeuksien ilmenemisen. Kyselylomake sisälsi vain yksinkertaisia ja helposti ymmärrettäviä kysymyksiä, joihin voi vastata muutamalla sanalla. Päädyin siihen, että haastattelun avulla saan paremmin esille muut tarvitsemani tiedot, koska se mahdollistaa kysymysten asettelun uudelleen ja vastausten tarkentamisen. Valinnallani pyrin siis siihen, että sopiva menetelmä minimoisi väärinkäsitykset tulosten ymmärtämisessä. Opinnäytetyön tulosten luotettavuutta nostaa se, että olen pystynyt varmistamaan tiedon oikein ymmärtämisen. Pienen otannan vuoksi tulokset eivät ole kuitenkaan yleistettävissä.

Lähtöolettamuksena opinnäytetyössä toimi se, että monikulttuurikeskuksessa järjestettävä toiminta vaikuttaa positiivisesti maahanmuuttajien kotoutumiseen. Jotta tämä toteutuu, toiminnan tulee tietenkin sisältää erilaisia kotoutumista tukevia toimintoja. Monikulttuurikeskus Multi-Cultilla lähtökohta on ainakin lupaava. Multi-Cultin toiminta kokoaa eri maista kotoisin olevia ihmisiä yhteen, tarjoaa mahdollisuuden oman kulttuurin säilyttämiselle esimerkiksi pitämällä esityksen omasta kotimaastaan, järjestää suomen kielen keskusteluryhmiä ja erilaisia tapahtumia, joissa korostuvat niin Suomen kuin muiden maidenkin perinteet. Kotoutumislain mukaan (1386/2010) kotoutumista

edistävät osallistaminen, vanhan kulttuurin tukeminen ja säilyttäminen, kielen oppiminen ja perinteiden ymmärtäminen. Tämän perusteella lähtöolettaamus toteutuisi ja Multi-Cultin toiminnalla voitaisiin olettaa olevan positiivinen merkitys kotoutumiseen.

7.1 Muuttosyynt huomiointi

Opinnäytetyön tuloksissa on huomioitava se, että jokainen haastateltava oli muuttanut Suomeen perhesyistä. He ovat siis tulleet uuteen maahan vapaaehtoisesti ja ovat tämän takia eri lähtötilanteessa kotoutumisen kannalta kuin mitä pakolaiset olisivat, kuten haastatteluistakin ilmeni. Lähtötilanne on eri, kun verrataan sitä, onko lähtenyt maasta vapaaehtoisesti vai onko joutunut jättämään maansa pakon edessä (Haavikko & Bremer 2009, 14). Kotoutumista ei tällöin hidasta esimerkiksi pakolaisleirillä koetut traumaattiset kokemukset. Haavikon ja Bremerin mukaan (2009, 10) erilaisten traumaattisten kokemusten seurauksena psyykinen kotoutuminen voi olla hyvinkin haasteellista.

Muutama haastateltavista oli käynyt Suomessa jo ennen muuttoaan kerran tai useammin. Tämän takia maa ei ollut täysin vieras heille. He tiesivät jo jonkin verran, mitä odottaa. Perhesyiden takia he eivät myöskään olleet täysin yksin muuttaessaan vaan vierellä oli vähintään yksi kantaväestöön kuuluva henkilö, jolle maan tavat olivat tutut. Valtaväestökontaktien katsotaankin vaikuttavan positiivisesti kotoutumiseen (Pyykkönen 2007, 114).

7.2 Tulokset

Palvelujärjestelmän ja palveluiden tuntemus on yksi kotoutumiseen vaikuttavista asioista (Kuronen & Savuaho 2006). Haastatteluista saamien tietojen pohjalta Multi-Cultilla ei ole suurta merkitystä tällä kotoutumisen osa-alueella. Vain yksi haastateltava mainitsi hyötyneensä Multi-Cultista palvelujärjestelmän ja palveluiden tuntemuksessa. Muut olivat saaneet tiedon muuta kautta. Toisaalta tähän vaikuttaa juurikin perhesyiden takia tapahtuva muutto. He ovat voineet kysyä ja saada tietoa esimerkiksi kantaväestöön kuulualta puolisoiltaan, joka on osannut hyvin neuvoa ja auttanut oppimaan palvelujärjestelmää ja palveluita. Merkitykseen vaikuttaa myös se, milloin kävi Multi-Cultissa ensimmäisen kerran. Mikäli monikulttuurikeskukseen ei mennyt lähiaikoina muuton jälkeen, tiedon oli kerennyt saamaan jo muualta, kuten osa haastateltavista mainitsi.

Tällöin haastateltavat eivät välttämättä ole kiinnittäneet edes huomiota siihen, millä tavoin Multi-Culti edistää palvelujärjestelmän oppimista ja palveluiden tuntemista, koska he eivät ole tavoitelleet kyseisen tiedon saamista osallistumalla monikulttuurikeskuksen toimintaan. Tieto on siis ollut tärkeää saavuttaa kotoutumisen kannalta, kuten Kuronen ja Savuaho (2006) toteavat teoksessaan, vaikei sen saavuttaminen olekaan tapahtunut Multi-Cultin kautta.

Sosiaalisten suhteiden luominen ja ylläpitäminen on asia, joka jatkuu läpi elämän. Sen takia tässä osa-alueessa ei ole merkitystä sillä, milloin kävi Multi-Cultissa ensimmäisen kerran. Kotoutumista edistävissä toimenpiteissä painotetaan vuorovaikutusta (Kotouttaminen 2015). Vuorovaikutuksen tärkeys ilmenee myös saamissani tuloksissa. Jokainen haastateltava korosti sosiaalisia suhteita ja Multi-Cultin merkitystä niiden luomissa. Multi-Cultista oli saanut uusia tuttavuuksia, niin suomalaisia, muita ulkomaalaisia kuin omasta kotimaasta kotoisin oleviakin. Kuten kuntien kotouttamisohjelmaan on kirjattu, kotoutumista edistetään kulttuurien välisellä vuoropuhelulla (Kotouttaminen 2015). Useimmat haastateltavat mainitsivatkin erityisesti sen, että Multi-Cultissa tapaa ihmisiä, jotka ovat itsekin maahanmuuttajia. Haastatteluissa korostui tässä vaiheessa tietynlainen vertaistuki, jota muiden maahanmuuttajien tapaaminen tarjoaa.

Vaikka suurin osa haastateltavista oli sitä mieltä, että Multi-Cultissa voisi käydä enemmän suomalaisia, he olivat tyytyväisiä mahdollisuuteen tutustua edes muutamiin kanta-väestön henkilöihin. Sosiaalisten suhteiden osalta Multi-Cultissa näyttää toteutuvan ihmisten välinen vuorovaikutus, ja tämä vuorovaikutus tapahtuu eri väestöryhmien kesken. Vaikka haastateltavia oli vain viisi, jokainen heistä kuitenkin mainitsi Multi-Cultin merkityksen olevan vahva heidän sosiaalisten suhteiden ja vuorovaikutuksen kannalta. Tämä viittaa siihen, että Multi-Culti edistää heidän kotoutumistaan ainakin sosiaalisten suhteiden osalta. Kuten laissa kotoutumisen edistämisestä (1386/2010) todetaan, on tärkeää tukea eri kulttuurista olevien ihmisten välistä vuorovaikutusta. Opinnäytetyöni tulokset puoltavat kyseistä väitettä myös, koska sosiaalisten suhteiden merkitystä korostettiin erityisesti.

Multi-Cultin merkitys kielen oppimisessa jakoi haastateltavien mielipiteitä melko tasaisesti. Tähän vaikuttaa taas osaltaan se, kuinka usein Multi-Cultissa käy ja milloin siellä kävi ensimmäisen kerran. He, jotka eivät käyneet monikulttuurikeskuksessa muutettuun, ovat oppineet kieltä muualla. Tässä kohtaa ilmeni kuitenkin se, että vaikka heidän

mielestään Multi-Culti ei ole opettanut heille kieltä, se auttaa ylläpitämään ja kehittämään opittua kieltä. Muut vastaavasti korostivat juurikin Multi-Cultin keskusteluryhmien merkitystä omassa kielen oppimisessaan. Tuloksiin vaikuttaa siis sekin, mihin toimintaan haastateltavat ovat osallistuneet. Yhdessä tapauksessa Multi-Cultilla ei ollut merkitystä kielen oppimisessa, koska haastateltava ei ollut osallistunut toimintaan, jossa olisi käytetty suomen kieltä. Näiden perusteella opinnäytetyössäni ilmenevistä tuloksista voi tulkita Multi-Cultin merkityksen kielen oppimisessa olevan vaihteleva. Merkitys vaihtelee riippuen yksilön muuton jälkeen toimintaan osallistumisen ajankohdasta sekä ryhmistä, joihin hän osallistui.

Haastatteluista saatujen tulosten perusteella Multi-Cultilla on suuri rooli, kun on kyse kulttuurista ja yhteiskunnasta. Toiminta on tukenut etenkin maahanmuuttajien kulttuuripuolta, niin suomalaista kuin kotimaistakin. Jokainen haastateltava mainitsi uuden kulttuurin piirteiden oppimisen, mutta myöskin mahdollisuuden säilyttää omaa kulttuuriaan. Kotoutumisen kannalta onkin olennaista sopeutua uuteen kulttuuriin unohtamatta vanhaa kulttuuria, joten kotoutumista edistävien toimenpiteiden on oltava kulttuuria tukevia (Ropponen-Mäkisalo 2012, 22–23). On tärkeää ottaa piirteitä molemmista kulttuureista ja tätä kautta saavuttaa kulttuurinen tasapaino, minkä katsotaan olevan mahdollista sopeutumisprosessin viimeisessä vaiheessa (Haavikko & Bremer 2009, 18). Opinnäytetyössä ilmenevien tulosten mukaan Multi-Culti tarjoaa vahvat puitteet tämän osa-alueen edistämiseen. Heidän toimintansa siis tukee kotoutumista prosessina huomioiden sen eri vaiheet ja pitkäkestoisuuden.

Se, että haastateltavat eivät kokeneet, ainakaan yhtä selkeästi kuin kuvio osoittaa, maahanmuuton kriisiprosessin kuvaamia vaiheita prosessissaan, on luultavasti yksi merkki muuttosyyntä merkityksestä kotoutumiseen. Pari haastateltavaa nostikin esille sen faktan, että tuntemukset ovat varmasti riippuvaisia elämäntilanteesta. Muuton syyn lisäksi kotoutumiseen vaikuttavat koulutustaso, terveys, ikä ja asenne (Ropponen-Mäkisalo 2012, 22–23). Nämä kaikki ovat yhteydessä yksilön kokemukseen omasta elämäntilanteesta, aivan kuten haastateltavat mainitsivatkin. Kokemukset ovat hyvin yksilöllisiä. Vaikka muutto olisi tapahtunut vapaaehtoisesti ja edellytykset kotoutumiselle ovat hyvät, prosessi voi joka tapauksessa kriisiytyä. Tähän opinnäytetyöhön sattui tulemaan haastateltavaksi vain henkilöitä, jotka eivät ole kokeneet prosessin kriisiytymistä. Saadut tulok-

set eivät kuitenkaan tarkoita, etteikö vapaaehtoisesti perhesyyn takia muuttaneen henkilön prosessi voisi kriisiytyä, sillä esimerkiksi Haavikon ja Bremerin mukaan (2009, 19) kriisiytyminen alkaa usein pienestä tekijästä.

Kaiken kaikkiaan muutaman haastateltavan kokemana tulosten perusteella Multi-Cultin toiminta edistää kotoutumista enemmän toisilla kotoutumisen osa-alueilla kuin toisilla. Eniten esille nousevat sosiaaliset suhteet sekä kulttuuri ja yhteiskunta. Molemmat ovat tärkeitä osa-alueita puhuttaessa kotoutumisesta. Haastateltavien välistä hajontaa tapahtui eniten palvelujärjestelmän ja kielen oppimisen osa-alueilla. Toisaalta näihin vaikuttavat enemmän se, milloin kävi monikulttuurikeskuksessa ensimmäisen kerran ja mihin toimintaan siellä osallistui. Tuloksista kävi ilmi se, että haastateltavat saivat Multi-Cultista sen, mitä he tarvitsivat ja mitä he tavoittelivat toimintaan osallistumiselta. Tämä on mielestäni osoitus monikulttuurikeskuksen toiminnan monipuolisuudesta ja vapaaehtoisuudesta. Kuten aiemmin on ilmennyt, Multi-Culti tarjoaa monenlaista toimintaa ja opinnäytetyön tulosten mukaan jokaisella toimintaan osallistuvalla on mahdollisuus osallistua itsellensä tärkeisiin asioihin riippumatta siitä, tarkoittaako se suomen kielen keskusteluryhmään menemistä vai ajanviettoa toisen samasta kulttuurista olevan henkilön kanssa.

Koska Multi-Cultissa vallitsee tulosten perusteella hyvä ilmapiiri ja tilat ovat toimivat, nämä edesauttavat ihmisten viihtyvyyttä monikulttuurikeskuksessa. Kun jokin paikka koetaan viihtyisäksi, sinne on myös mukava ja helppo mennä. Kotoutumisen kannalta tämä on merkittävä asia Multi-Cultille. Jotta he pystyvät tukemaan maahanmuuttajien kotoutumista, heidän tulee tarjota toimintaa, johon halutaan osallistua. Tällöin maahanmuuttaja pystyy olemaan itsekin aktiivinen. Kuten aiemmissa tutkimuksissa on todettu, oma aktiivisuus ja osallisuuden tunne vaikuttavat positiivisesti kotoutumisen edistymiseen (Kuronen & Savuaho 2006; Sisäministeriö 2014). Hyväksi koettu ilmapiiri on ehdoton piirre toiminnan onnistumiselle. Se on avainasemassa luomassa positiivista kuvaa toiminnasta ja antanee hyvän ensivaikutelman ensimmäistä kertaa käyvälle henkilölle. Tämä taas kannustaa käymään uudestaan.

Kuten eräs haastateltavista osuvasti totesi: ”Elämä ei ole pelkkää rantaa ja aurinkoa.” Tällä hän viittaa siihen, että tulee arki ja aika, jolloin pitää tehdä töitä. Mielestäni tämä kuvaa hyvin sitä, että vaikka uudessa maassa vaikuttaa aluksi olevan vain hyviä puolia,

jossain vaiheessa jokainen kohtaa arjen ja sen tuomat haasteet, oli sitten maahanmuuttaja tai kantaväestöön kuuluva henkilö. Toisaalta tämä on osoitus myös siitä, etteivät kaikki tunteet ja reaktiot ole merkki maahanmuuttoprosessin kriisiytymisestä. Ne voivat tarkoittaa myös kiinni pääsemistä uuteen elämänrytmiin ja arkeen. Tällöin aivan jokainen ihminen kohtaa väistämättä monenlaisia tunteita, jotka vaikuttavat sen hetkiseen kokemukseen elämänlaadusta.

7.3 Opinnäytetyöprosessi

Huomasin, että haastateltaville oli erityisen tärkeää selittää opinnäytetyön tarkoitus. Muutama heistä myös varmisti useamman kerran, että nauhoitettua haastattelua ei käytetä muuhun tarkoitukseen kuin aineiston analyysiin. Haastattelujen aikana jouduin myös pohtimaan paljon sitä, miten voin esittää asioita eri tavalla. Monesti päädyinkin käyttämään esimerkkejä, mikäli kysymyksen ymmärtäminen oli haastavaa. Yksi tärkeimmistä osatekijöistä haastattelutilanteissa oli molemminpuolinen ymmärrys. Tämän takia varmistinkin, että ymmärsin haastateltavia ja he vastaavasti ymmärsivät minua. Painotin alussa sitä, että he voivat pyytää minua toistamaan uudelleen, puhumaan hitaammin tai muotoilemaan sanottavani toisin, mikäli he eivät ymmärtäneet. Koen, että näiden asioiden mainitseminen aluksi auttoi itse haastattelutilannetta ja loi luottamusta. Tämä oli tärkeää, koska haastattelutilanteessa oli jo ajateltava sitä, että minun täytyy saada tarpeeksi tietoa tulosten kannalta.

Kokonaisuudessaan opinnäytetyön prosessi sujui siis hyvin. Pysyin suunnitelmien mukaisessa aikataulussa, vaikkakin haastateltavien saanti vei odotettua enemmän aikaa. Teemahaastattelujen tekeminen oli itselleni uutta, joten opinnäytetyön tekeminen opetti siinäkin suhteessa. Yhdeksi mielenkiintoisimmaksi osioksi prosessin eri vaiheista muodostuikin juuri haastatteluiden toteuttaminen. Oli hyvä huomata, miten haastatteluista saatu tieto tuki teoreettista viitekehystä. Haastateltavista jokainen oli innokas kertomaan kokemuksistaan ja he olivat iloisia saadessaan auttaa minua opinnäytetyössäni. Haastattelutilanteet tuntuivat melko luontevalta keskustelulta, mikä osaltaan edesauttoi prosessin läpiviemistä onnistuneesti ja hyvällä tunteella. Viiden haastattelun toteuttamisessa oli sopivan suuruinen työmäärä itselleni ja toisaalta niiden pohjalta sain jo hyvin tietoa tämän opinnäytetyön tuloksia ajatellen. Koska olin perehtynyt opinnäytetyöhöni liittyvään teoreettiseen viitekehykseen jo ennen haastatteluja, kirjoittamisen jatkaminen tulosten ja pohdinnan merkeissä jatkui sujuvasti haastattelujen jälkeen.

7.4 Jatkokehittäminen

Tämän opinnäytetyön aihetta voisi jatkokehittää tutkimalla Multi-Cultin merkitystä kotoutumisessa laajemmin. Laajempaa tutkimusta voisi toteuttaa esimerkiksi keräämällä tietoa strukturoituja kysymyksiä sisältävällä kyselylomakkeella. Kyselylomakkeella olisi mahdollista tavoittaa suurempi joukko Multi-Cultissa käyviä maahanmuuttajia kerralla ja saada tietoa yhteneväisessä muodossa. Tällöin tuloksia voisi helpommin vertailla keskenään, kun kysymykset ovat tarkasti määriteltyjä ja samat kaikille vastaajille. Kyselylomakkeella kerätty tieto voitaisiin myös esittää tarkasti teemoittain erilaisin kuvioin ja taulukoin.

Strukturoidun lomakekyselyn jälkeen voisi tarttua tuloksista saatuihin pääkohtiin ja mahdollisesti viedä tutkimusta eteenpäin haastattelujen avulla. Tällöin haastattelussa voisi keskittyä tutkimaan kyselomakkeessa esille nousseita olennaisimpia tekijöitä. Jatkotutkimuksessa voisi ottaa huomioon vapaaehtoistyöntekijöidenkin näkökulmaa ja mielipidettä. Siinä voisi selvittää sitäkin, mitä kehitettävää asiakkaat näkevät Multi-Cultin toiminnassa. Jatkotutkimuksesta olisi hyötyä myös Multi-Cultin toiminnan kehittämisen kannalta, koska heillä ei ole aikaisemmin tutkittu sitä, mikä merkitys toiminnalla todellisuudessa on asiakkaiden kotoutumisessa.

LÄHTEET

Eskola, Jari & Vastamäki, Jaana 2010. Teemahaastattelu: opit ja opetukset. Teoksessa Aaltola, Juhani & Valli, Raine (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin I. Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle. Juva: WS Bookwell Oy, 26–44.

Haavikko, Ansa & Bremer, Lena 2009. Ulkoisesti erilaisia, sisäisesti samanlaisia. Opas mielenterveystyöhön yli kulttuurirajojen. Helsinki: SMS-Tuotanto Oy.

Ihmisoikeudet.net 2013. Käsitteitä. WWW-dokumentti. <http://www.ihmisoikeudet.net/index.php?page=pakolaisuuteen-liittyvia-kasitteita>. Päivitetty 2013. Luettu 16.3.2015.

Kotouttaminen 2015. Kotouttaminen. WWW-dokumentti. <http://www.kotouttaminen.fi/kotouttaminen>. Ei päivitystietoa. Luettu 7.3.2015.

Kuronen, Ilpo & Savuaho, Tiina 2006. ”Minä valitsin uusi elämä”. Kontakti-projektin maahanmuuttaja-asiakkaiden tarinoita kotoutumisesta ja viranomaisten kokemuksia maahanmuuttajatyöstä. Mikkeli: Etelä-Savon koulutuksen kuntayhtymä.

Laki kotoutumisen edistämisestä 1386/2010. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. 30.12.2010. Luettu 3.11.2014.

Maahanmuuttovirasto 2014. Tilastot. WWW-dokumentti. http://www.migri.fi/tieto_virastosta/tilastot. Ei päivitystietoa. Luettu 9.12.2014.

Martikainen, Tuomas 2007. Maahanmuuttajaväestön sukupuolittuneisuus, perheellistyminen ja sukupolvisuus. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy, 38–67.

Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja 2007. Maahanmuuttajanaiset: Käsitteet, tutkimus ja haasteet. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy, 15–37.

MoTy 2014. WWW-dokumentti. <http://estudio.edupoli.fi/moty/index.asp?id=718&kat=K%C3%A4sitteet>. Ei päivitystietoa. Luettu 9.11.2014.

Nieminen, Marjut 2014. Monikulttuurinen asiakastyö. Helsinki: Tietosanoma.

Nuorilahti 2014. WWW-dokumentti. <http://www.nuorilahti.net/multi-culti/index.php?id=11>. Ei päivitystietoa. Luettu 4.11.2014.

Pitkäranta, Ari 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä. Työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi Oy.

Pyykkönen, Miikka 2007. Naiset maahanmuuttajien yhdistyksissä. Teoksessa Martikainen, Tuomas & Tiilikainen, Marja (toim.) Maahanmuuttajanaiset: Kotoutuminen, perhe ja työ. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy, 105–124.

Päijät-Hämeen liitto 2013. Päijät-Hämeen maahanmuuttopoliittisen ohjelman seurantaraportti. PDF-dokumentti. http://www.paijat-hame.fi/easydata/customers/paijathame/files/ph_liitto/tehtavat/aluekehitys/maahanmuutto/paijat-hameen_maahanmuuttopoliittisen_ohjelman_seurantaraportti_15_8_13.pdf. Päivitetty 13.8.2013. Luettu 15.12.2014.

Roos, J.P. 1987. Suomalainen elämä. Helsinki: SKS.

Ropponen-Mäkisalo, Merja 2012. Tavoitteena kotoutuminen. Valtion kotouttamisohjelman 2012–2015 painopistealueita. Teoksessa Hiltunen, Saara (toim.) Maahanmuuttajan matka suomalaiseen yhteiskuntaan. Joensuu: Pohjois-Karjalan ammattikorkeakoulu, 20–29.

Sisäministeriö 2014. Valtioneuvoston periaatepäätös maahanmuuton tulevaisuus 2020 – strategiasta. WWW-julkaisu. http://issuu.com/sisaministerio/docs/maahanmuuton_tulevaisuus_2020_low-r?e=0/6174010. Ei päivitystietoa. Luettu 10.11.2014.

Suomen pakolaisapu 2014. Suomen pakolais- ja turvapaikkakäytännöt. WWW-dokumentti. <http://www.pakolaisapu.fi/fi/tietoa/tietoa-pakolaisuudesta/pakolaisuus-suomessa/pakolais-ja-turva-paikkakaytannot.html>. Ei päivitystietoa. Luettu 15.12.2014.

Tilastokeskus 2014. Ulkomaalaistaustaisten määrä yli 300 000 rajan. WWW-julkaisu. http://tilastokeskus.fi/til/vaerak/2013/02/vaerak_2013_02_2014-12-10_tie_001_fi.html. Päivitetty 10.12.2014. Luettu 15.12.2014.

Ulkomaalaislaki 301/2004. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. 30.4.2004. Luettu 16.3.2015.

Valtion kotouttamisohjelma 2012. Hallituksen painopisteet vuosille 2012–2015. PDF-dokumentti. http://www.tem.fi/files/34181/TEMjul_27_2012_web.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 16.3.2015.

Väestöliitto 2014. WWW-dokumentti. http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/maahanmuuttajat/. Päivitetty 2014. Luettu 9.11.2014.

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. WWW-dokumentti. <http://www.finlex.fi>. 30.12.2014. Luettu 16.3.2015.

YK:n ihmisoikeuksien julistus 1948. PDF-dokumentti. http://www.ihmisoikeudet.net/uploads/materiaali/YK_Ihmisoikeuksien%20julistus.pdf. Ei päivitystietoa. Luettu 16.3.2015.

TAUSTATIEDOT

1. Ikä

2. Sukupuoli

3. Kansalaisuus

4. Milloin muutit Suomeen?

5. Miksi muutit Suomeen?

6. Mistä sait tietää Multi-Cultista?

7. Milloin kävit ensimmäisen kerran monikulttuurikeskus Multi-Cultissa?

8. Kuinka usein käyt monikulttuurikeskus Multi-Cultissa?

9. Millaiseen toimintaan olet osallistunut Multi-Cultissa?

Palvelujärjestelmä

1. Oletko saanut tietoa suomalaisesta palvelujärjestelmästä?
Entä Lahden palveluista?

Sosiaaliset suhteet

2. Oletko tutustunut Multi-Cultissa suomalaisiin?
3. Oletko saanut uusia tuttavuuksia Multi-Cultin kautta?

Kielen oppiminen

4. Onko Multi-Cultissa käyminen auttanut oppimaan suomen kieltä?
Miten/miksi on/ei ole auttanut?
Entä mitä kieltä/kieliä käytät Multi-Cultissa?

Kulttuuri ja yhteiskunta

5. Onko Multi-Culti tukenut oman kulttuurisi säilyttämistä?
Millä tavoin?
Oletko saanut tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta?
Entä suomalaisesta kulttuurista?

Hei!

Olen Siru Tähkänen, kolmannen vuoden sosionomiopiskelija Mikkelin ammattikorkeakoulusta. Teen opinnäytetyötä, jonka aiheena on monikulttuurikeskus Multi-Cultin merkitys kotoutumisessa. Tavoitteenani on valmistua kesäkuuhun 2015 mennessä. Tarvitsen opinnäytetyötäni varten viisi haastateltavaa henkilöä. Tarkoitukseni on lähestyä aihetta näkökulmasta, jossa haastateltavien taustat olisivat erilaiset. Erilaisilla taustoilla pyrin saamaan esille mahdollisia muuttosyistä johtuvia erilaisia ajatuksia Multi-Cultin merkityksestä haastateltavien henkilöiden kotoutumisessa.

Opinnäytetyötä tehdessä minua sitoo vaitiolovelvollisuus. Käsittelen saamaani tutkimusaineistoa luottamuksellisesti. Haastateltavien henkilöllisyydet eivät tule ilmi missään vaiheessa prosessia eivätkä opinnäytetyössä tulosten raportoinnissa. Saatu aineisto hävitetään sen käsittelyn jälkeen.

Ystävällisin terveisin,

Siru Tähkänen